

मान्यता प्राप्त व्यावसायिक व उच्च शिक्षण अभ्यासक्रमात शिकणाऱ्या आर्थिकदृष्ट्यादुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांना राज्य शिक्षण शुल्क योजनेंतर्गत लाभ देण्याकरिता पात्रतेसाठी कुटुंबांची वार्षिक आर्थिक मर्यादा रु. ६ लाख करणे व प्रचलित योजनेची व्याप्ती वाढविणेबाबत...

महाराष्ट्र शासन
उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक : टीईएम-२०१६/प्र.क्र.५०१/तांशि-४
मंत्रालय विस्तार भवन, मादाम कामा मार्ग,
हुतात्मा राजगुरु चौक, मुंबई ४०००३२.
दिनांक: १३ ऑक्टोबर, २०१६

- संदर्भ : १) उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, शासन निर्णय क्रमांक टीईएम-२००६/
(३५३/०६)/तांशि-१, दिनांक २१/०३/२००७
२) उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, शासन निर्णय क्रमांक ईबीसी-२००८/
(२३६/०८)/तांशि-४, दिनांक २६/०२/२०१०
३) उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, शासन निर्णय क्रमांक ईबीसी-२०११/
प्र.क्र.७४/मशि-२, दिनांक २५/०५/२०१२
४) उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, शासन निर्णय क्रमांक टीईएम-२०१५/
प्र.क्र.२१९/तांशि-४, दिनांक ३१/०३/२०१६
५) उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, शासन निर्णय क्रमांक टीईएम-२०१६/
प्र.क्र.३२५/तांशि-४, दिनांक २०/०७/२०१६

प्रस्तावना:

सध्या राज्यात ज्या विद्यार्थ्यांच्या कुटुंबाचे (दोन्ही पालकांचे एकत्रित) वार्षिक उत्पन्न रु. १ लाख किंवा त्यापेक्षा कमी आहे अशा आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांसाठी शासनामार्फत विविध योजना राबविण्यात येत आहेत. त्यापैकी “राज्य शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजना” अंतर्गत खाजगी विनाअनुदानित महाविद्यालये / तंत्रनिकेतने मध्ये खालील निवडक व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी केंद्रिभूत प्रवेश प्रक्रियेद्वारे प्रवेश घेणा-या सदरच्या दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांकडून आकारण्यात येणा-या शिक्षण शुल्काच्या ५० टक्के मर्यादेपर्यन्तच्या शिक्षण शुल्काची प्रतिपूर्ती शासनाकडून करण्यात येते. सदर योजनेंतर्गत ज्या विनाअनुदानित व्यावसायिक अभ्यासक्रमांना संबंधित प्रशासकीय विभागाकडून आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांना प्रतिपूर्ती करण्यात येते ते अभ्यासक्रम खालीलप्रमाणे आहेत.

अ.क्र.	विभागाचे नांव	अभ्यासक्रम
१	उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग	पदविका: अभियांत्रिकी, औषधनिर्माणशास्त्र, हॉटेल मॅनेजमेंट अँड कॅटरिंग टेक्नॉलॉजी पदवी: अभियांत्रिकी, औषधनिर्माणशास्त्र, हॉटेल मॅनेजमेंट अँड कॅटरिंग टेक्नॉलॉजी, वास्तुशास्त्र. पदव्युत्तर पदवी: मास्टर ऑफ बिझिनेस मॅनेजमेंट / मास्टर ऑफ मॅनेजमेंट स्टडीज, मास्टर ऑफ कॅम्प्युटर अप्लिकेशन
२	वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग	पदवी: एम.बी.बी.एस., बी.डी.एस., बी.ए.एम.एस., बी.एच.एम.एस., बी.यु.एम.एस., बी.पी.टी.एच., बी.ओ.टी.एच. व नर्सिंग
३	कृषि विभाग	पदविका : कृषि पदवी : फलोत्पादन, जैव तंत्रज्ञान, अन्न तंत्रज्ञान, शेती व्यवस्थापन
४	पशुसंवर्धन, दुग्धविकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग	पदविका : दुग्धव्यवसाय व्यवस्थापन, पशुसंवर्धन व्यवस्थापन. पदवी: प्राणिशास्त्र व पशुसंवर्धन, दुग्धतंत्रज्ञान, मत्स्यविज्ञान पदव्युत्तर पदवी: प्राणिशास्त्र

२. तसेच शासकीय व अनुदानित महाविद्यालयांमध्ये शैक्षणिक अभ्यासक्रमांकरिता प्रवेश घेणा-या ज्या विद्यार्थ्यांच्या कुटुंबाचे (दोन्ही पालकांचे एकत्रित) वार्षिक उत्पन्न रु. १ लाख किंवा त्यापेक्षा कमी आहे अशा आर्थिकदृष्ट्या दूर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांसाठी देखिल स्वतंत्रपणे शिष्यवृत्ती योजना राबविण्यात येत आहे.

३. आर्थिकदृष्ट्या दूर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांकरिता वरील नमूद आर्थिक निकष विचारात घेऊन सदयःस्थितीत या घटकातील विशेषतः गुणवंत विद्यार्थी व्यावसायिक अभ्यासक्रमांच्या शिक्षणापासून वंचित राहू नयेत यासाठी विशेष उपाय योजना करणे शासनाच्या विचाराधीन होते.

४. उपरोक्त वस्तुस्थिती विचारात घेऊन राज्यातील सर्व खाजगी विनाअनुदानित व्यावसायिक अभ्यासक्रमांची महाविद्यालये / तंत्रनिकेतने (खाजगी अभिमत/स्वयं अर्थ सहाय्य विद्यापीठे वगळून) आणि शासकीय, शासन अनुदानित व शासकीय विनाअनुदानित महाविद्यालये/तंत्रनिकेतनांमधील (शासकीय अभिमत विद्यापीठांसह) शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजनेतर्गत निर्धारित केलेल्या व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी सक्षम प्राधिका-यामार्फत केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेद्वारे प्रवेश घेणारे ईबीसी धारक विद्यार्थ्यांकरिता (व्यवस्थापन कोटयातील/संस्थास्तरावरील प्रवेश वगळून) त्यांच्या कुटुंबाची वार्षिक उत्पन्न मर्यादा ही रुपये १.०० लाख वरून ६.०० लाखपर्यन्त वाढविण्याची व प्रचलित शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजनेची व्याप्ती विस्तारित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

५. तसेच सध्या तंत्र शिक्षण संचालनालयाच्या अखत्यारितील विविध व्यावसायिक अभ्यासक्रमांना प्रवेश घेताना विद्यार्थी शासकीय व अनुदानित महाविद्यालय/तंत्रनिकेतने/शासकीय अभिमत विद्यापीठ यांना प्राथम्य/पसंती देऊन प्रवेशासाठी उत्सुक असतात. त्यानंतर सदरहू विद्यार्थ्यांचा खाजगी विनाअनुदानित शैक्षणिक संस्थांमध्ये प्रवेश घेण्याकडे कल असल्याचे दिसते. म्हणजेच जास्तीत जास्त

गुणवत्ताप्राप्त विद्यार्थी हे शासकीय/अनुदानित महाविद्यालय/तंत्रनिकेतनात प्रवेश घेऊनही विशेषतः आर्थिक दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांकरीता प्रचलित निकषानुसार अभियांत्रिकी महाविद्यालये/तंत्रशास्त्र, वास्तुशास्त्र, औषधनिर्माणशास्त्र महाविद्यालयांना अनुक्रमे रुपये ३६०/-, रुपये ५००/- व रुपये ४००/- इतक्या मर्यादेपर्यंत शिक्षण शुल्काची प्रतिपूर्ती करण्यात येते. परंतु प्रचलीत राज्य शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजनेंतर्गत खाजगी विनाअनुदानित शैक्षणिक संस्थांमध्ये प्रवेश घेणा-या आर्थिक मागास प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांसाठी संबंधित महाविद्यालय/तंत्रनिकेतने यांना त्यांच्या शिक्षण शुल्काच्या ५० टक्के मर्यादेपर्यंत प्रतिपूर्ती करण्यात येते.

यामुळे विविध विभागांच्या अखत्यारितील शासकीय व अनुदानित शैक्षणिक संस्थांमध्ये (शासकीय अभिमत विद्यापीठ यांचेसह) शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजनेंतर्गत निवडक व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी प्रवेश घेणाऱ्या ज्या विद्यार्थ्यांच्या कुटुंबाचे वार्षिक उत्पन्न हे रुपये २.५० लाख किंवा त्यापेक्षा कमी आहे अशा प्रवेशित विद्यार्थ्यांना शिक्षणशुल्काच्या ५० टक्के पर्यंतची प्रतिपूर्ती शासनाकडून संबंधित महाविद्यालये/तंत्रनिकेतने यांना करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

६. तसेच प्रचलित शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजनेंतर्गत निश्चित करण्यात आलेल्या निवडक व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी शैक्षणिक वर्ष २०१६-१७ पासून शासकीय, शासन अनुदानित (शासकीय अभिमत विद्यापीठांसह), विनाअनुदानित (खाजगी अभिमत विद्यापीठे व स्वयं अर्थसहाय्यित विद्यापीठे वगळून) महाविद्यालये/तंत्रनिकेतनांमध्ये सक्षम प्राधिकाऱ्यांमार्फत केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रीयेद्वारे (व्यवस्थापन कोटयातील/संस्था स्तरावरील प्रवेश वगळून) प्रवेश घेणाऱ्या आर्थिकदृष्ट्या मागास प्रवर्गातील ज्या विद्यार्थ्यांच्या पालकांचे वार्षिक उत्पन्न रुपये २.५० लाख ते रुपये ६.०० लाख किंवा त्यापेक्षा कमी आहे, अशा विद्यार्थ्यांपैकी जे विद्यार्थी पदवी/पदव्युत्तर पदवी/इयत्ता १२ वी नंतरच्या पदविका या व्यावसायिक अभ्यासक्रमांकरिता प्रवेश घेऊ इच्छिणा-यांसाठी इयत्ता १२ वी च्या परीक्षेमध्ये व इयत्ता १० नंतरच्या पदविका अभ्यासक्रमाकरिता प्रवेश घेऊ इच्छिणा-यांसाठी इयत्ता १० वी च्या परीक्षेमध्ये एकत्रित किमान ६० टक्के किंवा त्यापेक्षा जास्त गुण प्राप्त केले आहेत अशा गुणवंत विद्यार्थ्यांना देखील शैक्षणिक वर्ष २०१६-१७ पासून शिक्षण शुल्काच्या ५० टक्के इतकी प्रतिपूर्ती करण्याचा प्रस्ताव विचाराधीन होता.

७. याशिवाय वैद्यकीय शिक्षण विभागाच्या अखत्यारितील एम.बी.बी.एस.(बॅचलर ऑफ मेडिसिन अँड बॅचलर ऑफ सर्जरी) व बी.डी.एस.(बॅचलर ऑफ डेंटल सर्जरी) या पदवी अभ्यासक्रमांसाठीचे शिक्षण हे आर्थिकदृष्ट्या विद्यार्थ्यांच्या आवाक्याबाहेरील असल्यामुळे गुणवान विद्यार्थी यापासून वंचित राहू नयेत म्हणून केवळ या अभ्यासक्रमांसाठी खाजगी विनाअनुदानित (खाजगी अभिमत विद्यापीठे व स्वयं अर्थसहाय्यित विद्यापीठे वगळून) महाविद्यालयांमध्ये शासनाच्या सक्षम प्राधिकाऱ्यांमार्फत केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रीयेद्वारे प्रवेश घेणाऱ्या (व्यवस्थापन कोटयातील/संस्था स्तरावरील प्रवेश वगळून) विद्यार्थ्यांपैकी ज्या विद्यार्थ्यांच्या कुटुंबाचे वार्षिक उत्पन्न रुपये २.५० लाख पेक्षा जास्त व रुपये ६ लाख किंवा त्यापेक्षा कमी आहे, अशा विद्यार्थ्यांपैकी ज्या विद्यार्थ्यांनी इयत्ता १२ वी च्या परीक्षेमध्ये एकत्रित

किमान ६० टक्के किंवा त्यापेक्षा जास्त गुण प्राप्त केले आहेत अशा गुणवंत विद्यार्थ्यांना त्यांच्या प्रवेशित अभ्यासक्रमांसाठी शिक्षण शुल्क नियामक प्राधिकरणाद्वारे निश्चित केलेले शैक्षणिक शुल्क महाविद्यालयास देण्यासाठी राष्ट्रीयकृत अथवा अनुसूचित बँकेकडून शैक्षणिक कर्ज घेतले असल्यास त्या कर्जावरील व्याजाची रक्कम ही राष्ट्रीयकृत बँकेकडून देण्यात येणा-या शैक्षणिक कर्जावरील व्याजाच्या मर्यादेपर्यन्तची रक्कम ही अनुदान स्वरूपात शासनाकडून संबंधित बँकेस अदा करण्याबाबतचा निर्णय शासनाच्या विचाराधिन होता.

८. तसेच सध्या शासनाकडून राबविण्यात येत असलेल्या "राज्य शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजना" या ऐवजी " राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजना" या नावाने संबोधण्याचे प्रस्तावित होते.

९. याशिवाय शासनाने निर्धारित केलेल्या व्यावसायिक अभ्यासक्रमांना शासकीय, शासन अनुदानीत व विनाअनुदानीत अभियांत्रिकी महाविद्यालये/तंत्रनिकेतन मध्ये प्रवेश घेणा-या विद्यार्थ्यांपैकी ज्या विद्यार्थ्यांचे पालक अल्पभूधारक शेतकरी आहेत किंवा ज्यांचे पालक नोंदणीकृत मजूर आहेत अशा विद्यार्थ्यांकरिता "डॉ. पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता योजना " सुरु करण्याचे प्रस्तावित होते. सदर योजनेंतर्गत वरील प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांना त्यांचा वस्तीगृहातील खर्च भागविण्यास सहाय्य व्हावे याकरिता या प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांपैकी जे विद्यार्थी राज्यातील महानगरांतील (मुंबई व पुणे महानगर प्रादेशिक विकास प्राधिकरण क्षेत्रातील सर्व शहरे, औरंगाबाद, नागपूर, इत्यादी) वस्तीगृहांमध्ये प्रवेशित आहेत त्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रति विद्यार्थी प्रतिमहा रुपये ३०००/- व अन्य ठिकाणी असलेल्या वस्तीगृहांमधील प्रवेशित विद्यार्थ्यांसाठी प्रति विद्यार्थी प्रतिमहा रुपये २०००/- इतका निर्वाह भत्ता (Hostel Maintenance Allowance) देण्याचे प्रस्तावित होते.

१०. उपरोक्त बाबी विचारात घेऊन विभागाने मंत्रिमंडळाच्या मान्यतेसाठी सादर केलेल्या प्रस्तावानुसार मंत्रिमंडळाने दिनांक १३/१०/२०१६ रोजीच्या बैठकीत दिलेल्या मान्यतेच्या अनुषंगाने सदरचा शासन निर्णय पुढीलप्रमाणे निर्गमित करण्यात येत आहे.

शासन निर्णय:

(१) प्रचलित शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजनेंतर्गत निश्चित करण्यात आलेल्या निवडक व्यावसायिक अभ्यासक्रमांपैकी एम.बी.बी.एस. व बी.डी.एस. या अभ्यासक्रमांसाठी खालील अनुक्रमांक "(२)" येथे प्रस्तावित केल्याप्रमाणे व उर्वरीत व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी शासकीय व शासन अनुदानित (शासकीय अभिमत विद्यापिठांसह) व खाजगी विनाअनुदानित (खाजगी अभिमत/स्वयं अर्थ सहाय्य विद्यापिठे वगळून) व्यावसायिक अभ्यासक्रमांची महाविद्यालये/तंत्रनिकेतनामध्ये शासनाच्या सक्षम प्राधिका-यामार्फत शैक्षणिक वर्ष २०१६-१७ पासून केंद्रिभूत प्रवेश प्रक्रियेद्वारे प्रवेश घेणा-या व चालू

शैक्षणिक वर्षामध्ये विविध शैक्षणिक वर्षात शिकत असलेल्या आर्थिकदृष्ट्या मागास प्रवर्गातील ज्या विद्यार्थ्यांच्या कुटुंबाचे (दोन्ही पालकांचे एकत्रित) वार्षिक उत्पन्न रु. २.५० लाख ते रु. ६ लाख किंवा त्यापेक्षा कमी आहे, अशा विद्यार्थ्यांपैकी जे विद्यार्थी पदवी/पदव्युत्तर पदवी/इयत्ता १२ वी नंतरच्या पदविका या व्यावसायिक अभ्यासक्रमांकरिता प्रवेश घेऊ इच्छिणा-यांसाठी इयत्ता १२वी च्या परीक्षेमध्ये व इयत्ता १० नंतरच्या पदविका अभ्यासक्रमाकरिता प्रवेश घेऊ इच्छिणा-यांसाठी इयत्ता १० वी च्या परीक्षेमध्ये एकत्रितपणे किमान ६० टक्के किंवा त्यापेक्षा जास्त गुण प्राप्त केले आहेत अशा गुणवंत विद्यार्थ्यांना (व्यवस्थापन कोटयातील /संस्था स्तरावरील प्रवेशित विद्यार्थी वगळून) त्यांच्या प्रवेशित अभ्यासक्रमासाठी शिक्षण शुल्क नियमन प्राधिकरणाद्वारे निश्चित केलेल्या शिक्षण शुल्काच्या ५० टक्के इतकी प्रतिपूर्ती करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

(२) वैद्यकीय शिक्षण विभागाच्या अखत्यारितील एम.बी.बी.एस. (बॅचलर ऑफ मेडिसिन अँड बॅचलर ऑफ सर्जरी) व बी.डी.एस. (बॅचलर ऑफ डेंटल सर्जरी) या अभ्यासक्रमांसाठी शासकीय, अनुदानित आणि खाजगी विनाअनुदानित (खाजगी अभिमत विद्यापीठे व स्वयंअर्थ सहाय्य विद्यापीठे वगळून) महाविद्यालयांमध्ये शासनाच्या सक्षम प्राधिका-यामार्फत केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेद्वारे प्रवेश घेणा-या व चालू शैक्षणिक वर्षामध्ये विविध शैक्षणिक वर्षात शिकत असलेल्या विद्यार्थ्यांपैकी ज्या विद्यार्थ्यांच्या कुटुंबाचे (दोन्ही पालकांचे एकत्रित) वार्षिक उत्पन्न रु. २.५० लाखपेक्षा जास्त व रु. ६ लाख किंवा त्यापेक्षा कमी आहे, अशा विद्यार्थ्यांपैकी ज्या विद्यार्थ्यांना इयत्ता १२ वी च्या परीक्षेमध्ये एकत्रितपणे किमान ६० टक्के किंवा त्यापेक्षा जास्त गुण प्राप्त केले आहेत अशा गुणवंत विद्यार्थ्यांना (व्यवस्थापन कोटयातील/संस्था स्तरावरील प्रवेशित विद्यार्थी वगळून) त्यांच्या प्रवेशित अभ्यासक्रमासाठी शिक्षण शुल्क नियमन प्राधिकरणाद्वारे निश्चित केलेले शैक्षणिक शुल्क महाविद्यालयास देण्यासाठी राष्ट्रीयकृत अथवा अनुसूचित बँकेकडून शैक्षणिक कर्ज घेतले असल्यास त्या कर्जावरील व्याजाची रक्कम ही राष्ट्रीयकृत बँकेकडून देण्यात येणा-या शैक्षणिक कर्जावरील व्याजाच्या मर्यादेपर्यन्तची रक्कम ही अनुदान स्वरूपात शासनाकडून संबंधित बँकेस अदा करण्यास ही शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे.

(३) प्रचलित राज्य शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजनेतर्गत राज्यातील सर्व खाजगी विनाअनुदानित व्यावसायिक अभ्यासक्रमांची महाविद्यालये / तंत्रनिकेतने (खाजगी अभिमत / स्वयं अर्थ सहाय्य विद्यापीठे वगळून) आणि शासकीय, शासन अनुदानित व शासकीय विनाअनुदानित महाविद्यालये / तंत्रनिकेतनांमध्ये (शासकीय अभिमत विद्यापीठांसह) शासनाने निर्धारित केलेल्या व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी सक्षम प्राधिका-यामार्फत केंद्रीभूत प्रवेश प्रक्रियेद्वारे प्रवेश घेणारे ईबीसी धारक विद्यार्थ्यांकरिता (व्यवस्थापन कोटयातील /संस्था स्तरावरील प्रवेश वगळून) त्यांच्या कुटुंबाची (दोन्ही

पालकांचे एकत्रित) वार्षिक उत्पन्न मर्यादा ही रुपये १.०० लाख वरुन २.५० लाख करण्याचा शासनाने निर्णय घेतला आहे.

(४) तसेच प्रचलित राज्य शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजनेंतर्गत शासकीय व शासन अनुदानित संस्थांमध्ये (शासकीय अभिमत विद्यापिठांसह) शासनाने निर्धारित केलेल्या निवडक व्यावसायिक अभ्यासक्रमांकरिता प्रवेश घेणाऱ्या ईबीसी धारक विद्यार्थ्यांना देखील, सध्या अल्पदराने देण्यात येणाऱ्या शिष्यवृत्ती ऐवजी शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजनेंतर्गत खाजगी कायम विनाअनुदानीत शैक्षणिक संस्थेतील विद्यार्थ्यांप्रमाणे शिक्षण शुल्काच्या ५० टक्के इतकी प्रतिपूर्ती करण्यात येईल. या अनुषंगाने तंत्रशिक्षण संचालनालयाच्या अखत्यारीतील व्यावसायिक अभ्यासक्रमांसाठी सदर योजनेची अंमलबजावणी ही तंत्रशिक्षण संचालनालयामार्फत करण्यात येईल.

(५) उच्च शिक्षण उपविभागांतर्गत व उच्च शिक्षण संचालनालयाच्या अखत्यारीतील शासकीय, शासन अनुदानित व विनाअनुदानित (टप्पा अनुदानावरील) महाविद्यालयांमधील ईबीसी धारक विद्यार्थ्यांकरिता शिष्यवृत्तीच्या प्रचलित योजनेंतर्गत देण्यात येणाऱ्या शिष्यवृत्तीसाठी विद्यार्थ्यांच्या कुटूंबाची (दोन्ही पालकांचे एकत्रित) वार्षिक उत्पन्न मर्यादा ही रुपये १ लाख वरुन रुपये २.५० लाख इतकी करण्यात येत आहे.

(६) सध्या शासनाकडून राबविण्यात येत असलेल्या "राज्य शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजना" या ऐवजी " राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजना" या नावाने संबोधण्यात येईल.

(७) शासनाने निर्धारित केलेल्या व्यावसायिक अभ्यासक्रमांना शासकीय, शासन अनुदानित व विनाअनुदानित अभियांत्रिकी महाविद्यालये/तंत्रनिकेतन मध्ये प्रवेश घेणा-या विद्यार्थ्यांपैकी ज्या विद्यार्थ्यांचे पालक सक्षम प्राधिका-याने प्रमाणित केल्याप्रमाणे अल्पभूधारक शेतकरी आहेत किंवा ज्यांचे पालक नोंदणीकृत मजूर आहेत अशा विद्यार्थ्यांकरिता "डॉ. पंजाबराव देशमुख वसतिगृह निर्वाह भत्ता योजना " या नावाने योजना सुरु करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. वरील निकषांची पूर्तता करणा-या विद्यार्थ्यांपैकी जे विद्यार्थी राज्यातील महानगरांतील (मुंबई व पुणे महानगर प्रादेशिक विकास प्राधिकरण क्षेत्रातील सर्व शहरे, औरंगाबाद, नागपूर) प्रवेशित आहेत, त्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रति विद्यार्थी प्रतिमहा रुपये ३०००/- व राज्यातील अन्य ठिकाणी असलेल्या प्रवेशित विद्यार्थ्यांसाठी प्रति विद्यार्थी प्रतिमहा रुपये २०००/- इतका वसतिगृह निर्वाह भत्ता (Hostel Maintenance Allowance) देण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. सदर निर्वाहभत्ता हा शैक्षणिक वर्षातील सुट्टीचा कालावधी वगळून उर्वरित १० महिन्यांच्या कालावधीकरिता अनुज्ञेय असेल.

(८) वरील नमूद राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजनेचा लाभ हा शैक्षणिक वर्ष २०१६-१७ व त्यापूर्वी ज्या विद्यार्थ्यांनी प्रवेश घेतला आहे व चालू शैक्षणिक वर्षामध्ये विविध शैक्षणिक सत्रात शिकत आहेत अशा महाराष्ट्रातील अधिवासधारक व वादग्रस्त महाराष्ट्र-कर्नाटक सीमा क्षेत्रातील विद्यार्थ्यांसह जे विद्यार्थी वरील अटींची पूर्तता करतील अशा सर्व विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक वर्ष २०१६-१७ पासून पुढे लाभ अनुज्ञेय असेल.

(९) या योजनेतर्गत पात्र असणा-या लाभार्थी विद्यार्थ्यांकडून प्रवेशाच्या वेळी महाविद्यालयाच्या संबंधित अभ्यासक्रमाकरिता शिक्षण शुल्क नियमन प्राधिकरणाने (शासकीय संस्थांकरिता शासनाने) निर्धारित केलेले शिक्षण शुल्काच्या केवळ ५० टक्केच्या मर्यादेपर्यन्तचे शुल्क आकारण्यात यावे व उर्वरित ५० टक्के शुल्काची शासनाकडून या योजनेतर्गत प्रतिपूर्ती संबंधित शैक्षणिक संस्थेस करण्यात येईल.

(१०) वरील सुधारीत शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजनेअंतर्गत लाभ घेणा-या आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकातील विद्यार्थ्यांपैकी किमान ५० टक्के इतक्या प्रवेशित लाभार्थी विद्यार्थ्यांना नोकरीची संधी (Placements) मिळवून देण्यास संबंधित महाविद्यालय/तंत्रनिकेतने प्रयत्नशील राहतील व या अनुषंगाने केलेल्या कार्यवाहीबाबतची माहिती दरवर्षी एकत्रितपणे योजनेची अंमलबजावणी करणा-या सक्षम प्राधिका-यास सादर करतील.

(११) तसेच शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजनेअंतर्गत मंत्रीमंडळाने या पूर्वी दिलेल्या मान्यतेनुसार विभागाने दिनांक ३१.३.२०१६ रोजी निर्गमित केलेल्या शासन निर्णयामधील तरतूदीनुसार संबंधित सर्व शैक्षणिक संस्थांनी त्यांचे विहित मूल्यांकन/दर्जा निश्चितीकरण संस्थांमार्फत (NAAC, NBA, इ.सारख्या) मूल्यांकन करून घेणे आवश्यक असेल. तसेच वरील शासन निर्णयामध्ये नमूद केलेल्या अन्य अटी व शर्ती पात्र लाभार्थी, शैक्षणिक संस्था आणि योजनेची अंमलबजावणी करणा-या सक्षम संनियंत्रण अधिकारी/यंत्रणा करिता लागू असतील.

(१२) या योजनांची तात्काळ अंमलबजावणी करण्यासाठी चालू वित्तीय वर्षाकरिता येणारा अतिरिक्त खर्च भागविण्यासाठी संबंधित प्रशासकीय विभागांना आकस्मिक निधीतून संबंधित विभागांच्या आवश्यकतेनुसार निधी उपलब्ध करून देण्यात येईल. यानुसार सदर प्रयोजनार्थ येणारा अतिरिक्त खर्च भागविण्यासाठी संबंधित प्रशासकीय विभागांनी आवश्यक असणारा निधी उपलब्ध करून घेण्यासाठी उचित कार्यवाही करावी .

(१३) शासनाकडून राबविल्या जाणाऱ्या विविध शिष्यवृत्ती / प्रतिपूर्ती योजनांची प्रभाविपणे व पारदर्शक पध्दतीने अंमलबजावणी करण्यासाठी संबंधित प्रशासकीय विभागांनी ऑनलाईन संगणकीय प्रणाली विकसित करावी. तसेच या अनुषंगाने यापूर्वी विभागाने संदर्भ क्र.५ अन्वये दिनांक २०/७/२०१६ रोजी निर्गमित केलेल्या शासन निर्णयातील सूचनेनुसार योजनेच्या संबंधित संनियंत्रण अधिका-यानी तात्काळ कार्यवाही करावी.

(१४) सदरच्या शासन निर्णयास अनुसरून सर्व संबंधित प्रशासकीय विभागांनी त्यांच्या विभागांतर्गत आर्थिकदृष्ट्या मागास प्रवर्गातील विद्यार्थ्यांकरिता राबविल्या जाणाऱ्या योजनांच्या संदर्भात आवश्यक ते पूरक आदेश तात्काळ निर्गमित करावेत.

(१५) या शासन निर्णयातील नमूद योजनांकरिताचे निकष, अटी व शर्ती हे केवळ वरील नविन राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज शिक्षण शुल्क प्रतिपूर्ती योजनेकरिता लागू राहतील.

शुल्क प्रतिपूर्तीच्या वितरणाची कार्यपद्धती:-

(१६) सदर योजनेची अंमलबजावणी करणा-या प्रत्येक प्रशासकीय विभागाने त्यांच्या अधिनस्त असलेल्या शैक्षणिक संस्थांमधील व्यावसायिक अभ्यासक्रमांना प्रवेश घेणा-या पात्र लाभार्थींचे अर्ज स्विकारण्यासाठी संगणकीय ऑनलाईन प्रणाली निर्माण करून आवश्यकतेनुरूप संबंधित विद्यापीठाशी जोडून त्याद्वारे विद्यार्थी व संस्थेशी संबंधित सर्व बाबींची वरील संदर्भ क्र. ५ येथील शासन निर्णयात नमूद केल्याप्रमाणे पडताळणी करण्यासाठीची सोय करण्यात यावी. याकरीता सर्व संबंधित विद्यापीठाकडून सक्षम प्राधिकाऱ्यांना त्यांच्या संगणक प्रणालीशी जोडण्यासाठी आवश्यक असलेले सर्व प्रकारचे सहकार्य करणे अनिवार्य असेल.

(१७) प्रत्येक प्रवर्गातील अर्जदार विद्यार्थ्यांकरिता निश्चित केलेल्या त्यांच्या कुटुंबाची (दोन्ही पालकांची एकत्र) उत्पन्न मर्यादा ही सक्षम अधिकाऱ्याने प्रमाणित केल्याची खातरजमा करणे आवश्यक असून आर्थिक मागास प्रवर्गाचे प्रमाणपत्र हे किमान संबंधित तहसिलदार यांचे असावे.

(१८) तसेच सक्षम प्राधिकरणांनी दिलेले अधिवास प्रमाणपत्र प्रत्येक इच्छुक लाभार्थ्यांने सादर करणे आवश्यक राहिल.

(१९) प्रत्येक लाभार्थी विद्यार्थ्यांचा आधार क्रमांक किंवा विशिष्ट संगणकीय क्रमांक नमूद करून संबंधित विद्यार्थी प्रत्येक वर्षाच्या प्रथम सत्राच्या / वर्षाच्या परीक्षेस बसला असल्याबाबत संगणकीय प्रणालीद्वारे खातरजमा करून त्या विद्यार्थ्यांची सर्व माहिती शैक्षणिक संस्थेने ऑनलाईन स्वरूपात प्रमाणित करून ऑनलाईन अर्ज सक्षम अधिका-याकडे सादर करणे आवश्यक राहिल.

(२०) प्रत्येक लाभार्थी विद्यार्थी हा संबंधित शैक्षणिक संस्थेत प्रवेश घेतल्याची अथवा शिक्षण घेत असल्याची व शैक्षणिक संस्थेत बनावट विद्यार्थ्यांची नोंद नसल्याची संगणकीय प्रणालीद्वारे पडताळणी करणे आवश्यक असेल.

(२१) सक्षम प्राधिका-यास ऑनलाईन अर्ज प्राप्त झाल्यानंतर त्यामधील विद्यार्थ्यांची सर्व माहिती व त्यास दिलेला प्रवेश हा प्रवेश नियमन प्राधिकरणाद्वारे वैध ठरविण्यात आल्याची पडताळणी करावी.

(२२) पात्र विद्यार्थ्यांची माहिती आधार क्रमांक किंवा विशिष्ट संगणकीय क्रमांकाशी संबंधित संचालनालय/ शैक्षणिक संस्था/विद्यापीठ यांचेकडील अथवा अन्य उपलब्ध व्यक्तिगत माहितीशी संलग्नीत झाल्यानंतर संबंधित विद्यार्थी प्रत्यक्षात शैक्षणिक संस्थेत शिकत असल्याची आणि शैक्षणिक वर्षाच्या प्रथम सत्राच्या परीक्षेस बसला असेल अशा व केवळ उपरोक्त नमूद सर्व अटी/शर्तीची पूर्तता करत असलेल्या पात्र विद्यार्थ्यांनाच सदर योजनेतील लाभासाठी पात्र समजण्यात येईल.

(२३) ज्या अभ्यासक्रमांना सत्र परीक्षा पध्दती लागू नाही, अशा अभ्यासक्रमाकरीता संबंधित विद्यार्थ्यांचा प्रवेश हा प्रवेश नियमन प्राधिकरण व संबंधित विद्यापीठाने निश्चित केल्यानंतर विद्यापीठाच्या पटावर नोंदविण्यात आलेला नोंदणी क्रमांक तपासून संबंधित अभ्यासक्रमास प्रवेश घेणा-या पात्र विद्यार्थ्यांला व पट पडताळून त्याला प्रमाणपत्र दिल्यावर लाभासाठी निश्चित करण्यात येईल. संस्थेने खोटे प्रमाणपत्र दिल्यास संस्थेवर कायदेशीर कार्यवाही करण्यात येईल.

(२४) अशा पात्र विद्यार्थ्यांची विहित मर्यादेतील प्रतिपूर्ती सक्षम प्राधिकाऱ्याकडून ही थेट स्वरूपात संबंधित शिक्षण संस्थेला त्यांच्या बँक खात्यात ECS द्वारे प्रतिपूर्ती करणे आवश्यक असेल.

(२५) वरीलप्रमाणे पात्र लाभार्थी विद्यार्थ्यांसाठी शिक्षण शुल्काची प्रतिपूर्ती केल्यानंतर दरवर्षी अशा लाभार्थी विद्यार्थ्यांची अभ्यासक्रम व शैक्षणिक संस्थानिहाय सविस्तर यादी ही अंमलबजावणी करणा-या विभागाच्या अखत्यारीतील संचालनालयाच्या सक्षम प्राधिकाऱ्यांनी त्यांच्या संकेतस्थळावर न चुकता प्रसिध्द करणे बंधनकारक असेल.

(२६) तसेच सदर योजनेतर्गत पात्र लाभार्थ्यांपोटी शासनाकडून संबंधित शैक्षणिक संस्थांना अदा करण्यात येणाऱ्या शुल्क प्रतिपूर्तीबाबत विविध विभागांच्या अखत्यारीतील सर्व सक्षम प्राधिकारी किंवा नेमून दिलेल्या त्यांच्या प्रतिनिधीद्वारे वेळोवेळी दरवर्षी लाभार्थ्यांची शैक्षणिक प्रगती व उपस्थिती बाबत खात्री करावी. त्यासाठी आवश्यक त्या सूचना वेळापत्रकासह सक्षम प्राधिकारी व संनियंत्रण अधिकाऱ्यांनी निर्गमित करावीत. तसेच या योजनेतील त्रुटी संदर्भातील निरीक्षण व फलनिष्पत्तीचा अहवाल सक्षम प्राधिकाऱ्यांमार्फत शासनास न चुकता वेळोवेळी सादर करणे अनिवार्य असेल.

(२७) सदर शासन निर्णय वित्त विभागाच्या सहमतीने त्या विभागाचा अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक, ४८७/२०१६/व्यय-५, दिनांक १७-०९-२०१६ अनुसार निर्गमित करण्यात येत आहे.

(२८) सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्धकरून देण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक क्रमांक २०१६१०१३१६०१५८८४०८ असा आहे. सदरचे आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नांवाने,

(डॉ. किरण पाटील)

उपसचिव, महाराष्ट्रशासन

प्रति,

१. मा.राज्यपालांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई
२. मा.मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३. अपर मुख्य सचिव, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, मंत्रालय, मुंबई
४. अपर मुख्य सचिव (कृषि), कृषि व प.दु.म. विभाग, मंत्रालय, मुंबई
५. अपर मुख्य सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
६. अपर मुख्य सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
७. प्रधान सचिव (प.दु.म.), कृषि व प.दु.म. विभाग, मंत्रालय, मुंबई
८. सचिव, सामाजिक न्याय व विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
९. सचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१०. सर्व सन्मानीय विधानपरिषद व विधानसभा सदस्य
११. आयुक्त, समाजकल्याण आयुक्तालय, पुणे,
१२. आयुक्त, आदिवासी विकास आयुक्तालय, नाशिक
१३. आयुक्त, राज्य सामाईक प्रवेश परीक्षा कक्ष, महाराष्ट्र राज्य, ३०५, शासकीय तंत्रनिकेतन इमारत, ४९, खेरवाडी, अलियावर जंग मार्ग, वांद्रे (पूर्व), मुंबई-४०००५१
१४. सचिव, प्रवेश नियामक प्राधिकरण, महाराष्ट्र राज्य, ३०५, शासकीय तंत्रनिकेतन इमारत, ४९, खेरवाडी, अलियावर जंग मार्ग, वांद्रे (पूर्व), मुंबई-४०००५१
१५. सचिव, शुल्क नियामक प्राधिकरण, महाराष्ट्र राज्य, ३०५, शासकीय तंत्रनिकेतन इमारत, ४९, खेरवाडी, अलियावर जंग मार्ग, वांद्रे (पूर्व), मुंबई-४०००५१
१६. संचालक, तंत्र शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
१७. संचालक, उच्च शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
१८. संचालक, वैद्यकीय शिक्षण व संशोधन, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
१९. आयुक्त, कृषि, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

२०. आयुक्त, दुग्ध व्यवसाय विकास, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
२१. २१ आयुक्त, मत्स्य व्यवसाय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
२२. संचालक, पशु संवर्धन, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
२३. कुलगुरु, सर्व विद्यापीठे
२४. कुलगुरु, महाराष्ट्र राज्य आरोग्य विज्ञान विद्यापीठ, नाशिक
२५. संचालक, महाराष्ट्र राज्य तंत्र शिक्षण परीक्षा मंडळ, शासकीय तंत्रनिकेतन इमारत, ४९,
२६. खेरवाडी, अलियावर जंग मार्ग, वांद्रे (पूर्व), मुंबई-४०००५१
२७. सहसंचालक, तंत्र शिक्षण विभागीय कार्यालये (सर्व), (संचालक, तंत्र शिक्षण यांच्यामार्फत)
२८. सहसंचालक, उच्च शिक्षण, विभागीय कार्यालये (सर्व)
२९. महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई
३०. (प्रसिध्दीसाठी)
३१. सर्व जिल्हाधिकारी
३२. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र - १/२, मुंबई / नागपूर
३३. महालेखापाल (लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र - १/२, मुंबई / नागपूर
३४. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई
३५. निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई
३६. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
३७. सर्व संबंधित मा.मंत्री/मा.राज्यमंत्री यांचे स्वीय सहायक
३८. उप सचिव (मशि/विशि), उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
३९. अवर सचिव (तांशि-३/तांशि-५), उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
४०. कक्ष अधिकारी (मशि-२/मशि-४), उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
४१. मा.मुख्य सचिव यांचे वरिष्ठ स्वीय सहायक
४२. प्रधान सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण यांचे स्वीय सहायक
४३. निवडनस्ती/तांशि-४